

Minnen från Risbergs smedja

Berättade av: Carl Risberg

Det äldsta kända fotot av familjen Risberg, i uniform sitter Anders, min farfars far med hustru och barn. Anders var hovslagare vid ett husar regemente och öppnade en smedja i Röstånga. Min farfar, som var äldst i barnaskaran, är inte med på detta foto. Flickan längst upp till höger kan vara Marta, som sedan gifte sig med Albert Ekdahl.

I högra delen av det röda huset, som ligger vid Odensjövägen, var smedjan inrymd. Då var huset längre, det har på senare tid blivit avkortat för att vägen skulle breddas. När jag var i femårsåldern fick jag följa med farfar upp till den gamla smedjan. Han skulle hämta ett underede till en bänk som han smitt, men jag har inget minne av hur smedjan såg ut.

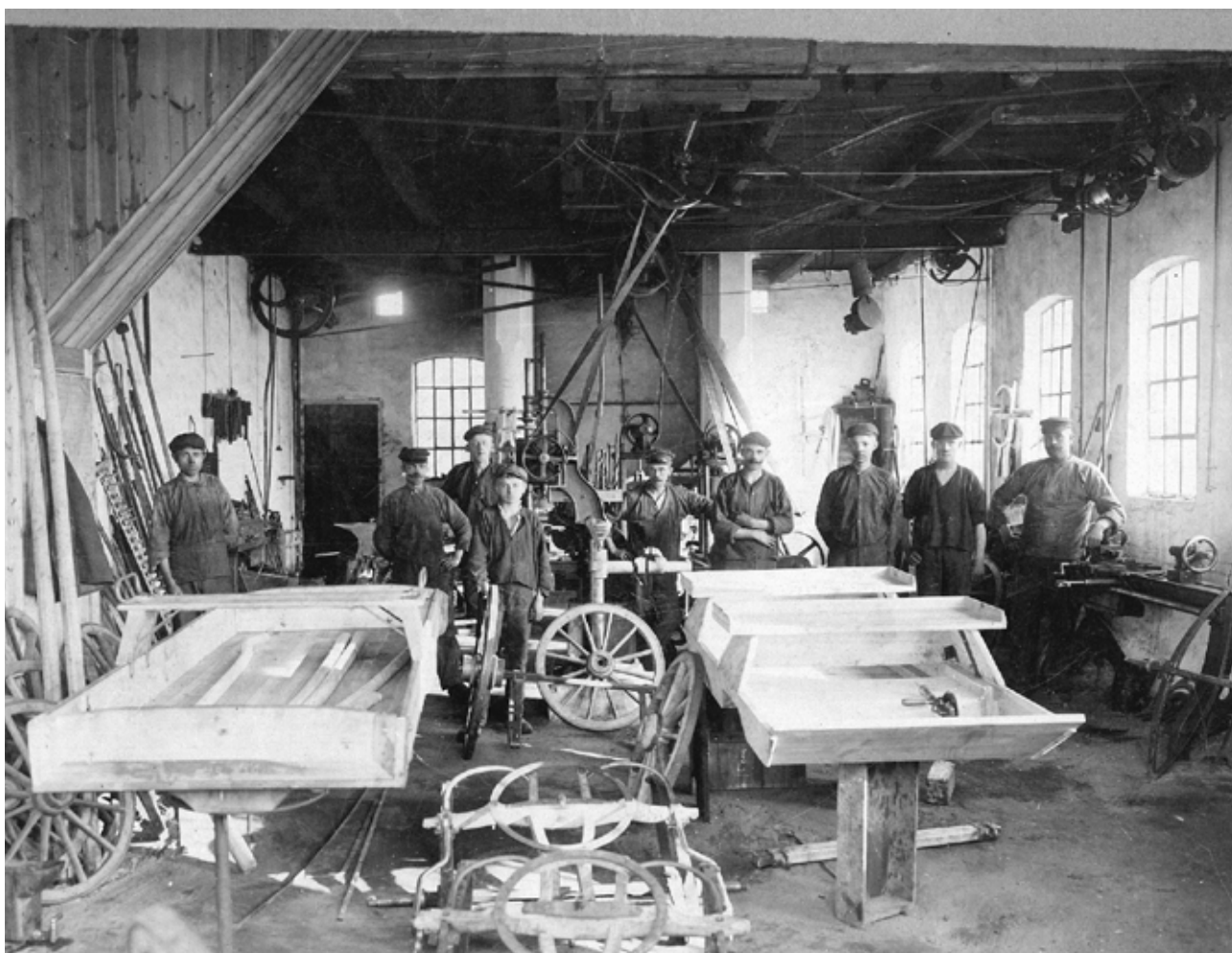
På motsatt sida om vägen byggde sedan Albert Ekdahl sitt hus och verkstad. I det lilla huset till höger bodde skomakaren Parker Nilsson.

Här är den nybyggda smedjan som stod färdig 1905. Till vänster är boningsdelen och tillhöger själva smedjan. På trappan som är en mycket enkel trätrappa utan räcke, står min farmor Karolina tillsammans med sin sväger Hilding som var tågmästare och stationerad i Stockholm. När han hade något längre uppehåll i Malmö brukade han komma till Röstånga och hälsa på och ofta övernatta. Av honom lärde jag att det heter inte 5 överhalvfyra utan femton och trettiofem.

Smedjan byggdes till i flera omgångar, först en vinkel mot vägen och sedan en vinkel mot mölledammen och så fick den detta utseende. Senare kom ytterligare ett par utbyggnader då bostadsdelen fick takkupor.

Inne i smedjan håller man på att tillverka åkvagnar och ett par sådan finns fortfarande i Röstånga. En finns i Nils och Bror Erik Sonessons redskapshall och jag tror att det finns en hos Smedbergs på Nackarp. Det fanns ännu ingen elektricitet så maskinerna drevs av en tändkulemotor som stod i en byggnad utanför smedjan. Personen mitt i bilden är Albert Ekdahl som sedan satte upp plåtslageri i Röstånga. Albert gifte sig med Marta Risberg, min farfars syster, och fick två söner, John som övertog rörelsen och Erik som satte upp cykelverkstad mitt i byn. Den lille grabben i bilden är Anton Nilsson som sedan satte upp smedja i Ask. Det var vanligt att smedgäsällerna gick i lära hos en mästare, Somliga flyttade efter några år till en annan mästare och sedan var de färdiga att starta eget. Det var ju den tidens yrkesskola. Anton Nilsson blev sedermera min svärfar. Tre generationer före mig var smeder, så då borde väl jag också blivit smed, men så blev det inte, men mitt yrkesval blev dock med stark anknytning till det mekaniska.

Det kom fler och fler bilar och så sattes det upp en bensinpump. Från vänster, far Carl M Risberg, farfar Carl Johan och Herman Lindeberg. Efter depressionsåren på 30-talet var Herman den ende anställde.

På bensinpumpens sida fanns ett långt handtag som man pumpade bensinen upp i glasbehållaren överst på pumpen. Mitt på pumpen fanns en kran som man kunde ställa hur mycket bensin man skulle tappa ut, 5, 10, 15, 20 eller maxvolymen 25 liter. När bensinen hade tappats ut så gällde det lyft i slangen så att det inte blev stående kvar någon bensin för den fick i så fall nästa kund till på handeln. När sen de modernare eldrivna pumparna kom så stod

bensinen under tryck i slangen ända fram till munstycke som man stack i bilen bensintank och då fick man inte mer bensin även om man lyfte i slangen. Men detta lyfta slangen förfarande levde kvar ganska länge, jag minns att det var många kunder som själv lyfte i slangen i tron att de skulle få ut de sista dropparna.

Längst upp på glasbehållaren sitter en skylt att bensinen kostade 21 öre litern, det motsvarar i dag ett pris på 6:20 och det är väl ungefär vad bensinen kostar, resten upp till dagens pris är skatt.

Det fanns inte många bilar i Röstånga vid den tiden, troligen bara två, farfars och skomakare Vinbergs. Här är far, farmor och farfar färdiga för en utflykt. Det gällde att vara välutrustad med extra slangar, däckmonteringsverktyg och luftpump för man fick räkna med punkteringar då det på vägarna låg många krökta hästskosöm. Skulle man köra över någon av åsarna så fick man ha med en spann så man kunde gå och hämta vatten till den kokande bilkylaren.

Så gör jag mitt inträde på arenan, fotograferad av far med sin 9x12 kamera med glasplåtar. Tre bilder kunde han ta, sedan måste han till mörkrummet och ladda med nya plåtar. Byggnaden bakom mig till höger var skostallet med plats för fyra hästar, Där skodde smederna de

Ungdomarna skaffade sig motorcyklar, här far och John Ekdahl som besöker några tjejer i Ljungbyhed, den vänstra är Marta Bodelsson.

hästar som drängar kom körande med. Ibland var det kö så där var flera drängar, då berättades det roliga historier, som jag inte förstod mycket av, men de skrattade hejdlöst. Ibland kom det unghästar som skulle skos för första gången och då kunde det bli jätteroligt.

När bakbenen skulle skos fick drängen hålla upp benet och då kunde det hända att hästen sparkade ut smeden, sen kom drängen flygande och sist verktygslådan med alla hästskosömmen. När de båda låg på fyraben ute i grusen, lite lätt blåslagna, och plocka hästskosöm, då formligen strömmade det ut besvärjelser, som jag lätt lärde mig.

Vid ett sådant tillfälle hördes det ända in i köket och mor kom utspringande och drog in mig.

Här skall du inte vá.

Så satt jag inne köket och tjurade en lång stund.

Jag skall gå till Sven och leka.

Ja men du får inte lära Sven några fula ord.

Nä.

Efter en timme eller så kom jag hem.

Du lärde väl inte Sven några fula ord ?

Nä...det behövdes inte för han kunde dom alla!

